

Opgeleverde producten *Handig met Internet*

Subsidieregeling Mediawijsheid 2009

Periode: mei 2009 – maart 2010

Datum: 19 maart 2010

Door: Karlien Dijkstra, projectleider *Handig met Internet* bij SeniorWeb

Inhoud

Inleiding	3
Beschrijving opgeleverde producten.....	4
1: Uitgevoerd vooronderzoek	4
2: Ontwikkeld lesmateriaal.....	5
3: Ontwikkelde en uitgevoerde docententrainingen.....	6
4: Evaluatie van het project	7
5: Implementatie van het project.....	8
Financieel eindverslag.....	10

Inleiding

Het project Handig met Internet is een project van SeniorWeb. Dit project richt zich op het vergroten van informatievaardigheden bij senioren, zodat deze doelgroep zich zelfstandig kan redden in de informatiemaatschappij. Beoogde gevolgen van het project zijn het verhogen van het plezier in het werken met multimedia-informatie, het verminderen van angst om hiermee om te gaan en tot slot een sterkere verbondenheid en zelfverzekerde omgang met de informatiemaatschappij.

Het einddoel van dit project is dat de 370 SeniorWeb-leercentra cursussen of workshops over het onderwerp informatievaardigheden/mediawijsheid aanbieden aan senioren. Om de leercentra hierin te stimuleren en te ondersteunen ontwikkelt het landelijk bureau van SeniorWeb cursisten- en docentmateriaal, organiseert docenttrainingen en helpt de leercentra om potentiële cursisten te attenderen op de cursussen.

In dit eindverslag worden de opgeleverde producten beschreven. Dit eindverslag geeft samen met de eindrapportage informatie over het verloop en de eindresultaten van het project Handig met Internet.

Beschrijving opgeleverde producten

In het project Handig met Internet zijn de volgende producten opgeleverd:

1. Uitgevoerd vooronderzoek
2. Ontwikkeld lesmateriaal
3. Ontwikkelde en uitgevoerde docententrainingen
4. Evaluatie van het project
5. Implementatie van het project

1. Uitgevoerd vooronderzoek

Het vooronderzoek bestond uit twee onderdelen:

- a. Vragenlijst onder senioren die pas zijn gestart met internet
- b. Panel met 8 ervaren docenten uit SeniorWeb-leercentra

Vragenlijst

De vragenlijst is uitgezet onder cursisten die de maanden daarvoor de beginnenscursus itale Klas 'surfen op internet' hebben gevolgd. De respondenten zijn dus beginnende internetters die de basisbeginselen (werken met Internet Explorer, zoeken met Google) net beheersen.

De vragenlijst is ingevuld door 58 respondenten.

Het doel van de vragenlijst was om zicht te krijgen op de informatiebehoefte van de doelgroep op het gebied van informatie zoeken op internet.

- Bijgevoegd: samenvatting belangrijkste resultaten

Docentenpanel

In een panel met 8 docenten van de SeniorWeb-leercentra is het model van de zeven informatiestappen besproken. Dit model is de basis voor het cursusboek. De deelnemers aan het panel hebben allen veel ervaring met lesgeven aan senioren en zijn daardoor goed op de hoogte van de problemen waar senioren die beginnen met internet mee te maken hebben. De deelnemers hebben waardevolle aanvullingen gegeven waarmee de zeven stappen praktisch kunnen worden gemaakt.

Een aardig voorbeeld hiervan: Stap 7 is het zoekproces en – resultaat beoordelen. Veel senioren vinden het lastig om een handige site voor de volgende keer te onthouden.

Vandaar dat in het cursusboek veel aandacht wordt besteed aan het 'onthouden' van geschikte websites, zoals het opslaan van de webpagina als favoriet of als startpagina, of zogenaamde verzamelwebsites als Symbaloo en Kadaza.

Op basis van de aanbevelingen van het panel is ook besloten om een afzonderlijk hoofdstuk over bestellen op internet op te nemen. Dit vinden veel senioren een interessant onderwerp, maar tegelijkertijd is er veel weerstand om op internet te bestellen. De weerstand kan voor een groot deel worden weggenomen door een begrijpelijke uitleg.

De resultaten van de vragenlijst en het docentenpanel zijn gebruikt voor het bepalen van de definitieve opzet en inhoud van het cursusboek.

2. Ontwikkeld lesmateriaal

Het volgende lesmateriaal is ontwikkeld:

- a. Cursusboek Handig met Internet
- b. Bijbehorende website: www.seniorweb.nl/handigmetinternet
- c. Docentenhandleiding
- d. PowerPoint-presentatie voor gebruik in leercentra
- e. Informatiepagina voor gebruik in leercentra

Aanvankelijk was het plan de cursus en het lesmateriaal te baseren op de cursus 'Informatievaardig in 7 stappen' (bestaande uit cursusbijeenkomsten en online cursusmateriaal) van de Vereniging Openbare Bibliotheken (VOB). Er bleken inhoudelijke en praktische bezwaren te zijn om dit materiaal over te nemen en/of aan te passen. Zo bleek de inhoud niet specifiek genoeg voor senioren te zijn en bleken de kosten voor het aanpassen van het materiaal erg hoog te zijn.

Daarom is er voor gekozen om met de vaste ontwikkelingspartner Uitgeverij Visual Steps een cursusboek te ontwikkelen. Het werken met een cursusboek van Visual Steps is een beproefde methode binnen de leercentra, wat de acceptatie van dit nieuwe cursusboek binnen de leercentra vergemakkelijkt. Bovendien blijken veel SeniorWeb-leden de voorkeur te geven aan leren uit een boek (25% van de leden, gebaseerd op Ledenonderzoek 2009).

Het cursusboek is gebaseerd op het 7 stappen-model van de VOB-cursus. Er is een vertaling gemaakt naar aansprekende voorbeelden voor senioren: informatie over een product zoeken op internet of over een dagje uit met de kleinkinderen.

Het cursusboek is aangevuld met een website (www.seniorweb.nl/handigmetinternet) waarop extra artikelen en online lessen zijn geplaatst.

Beschikbaarheid cursusmateriaal

- De cursusboeken zijn te bestellen door de leercentra. Het docentmateriaal is beschikbaar op de Ambassade, de website voor SeniorWeb-docenten.
 - Het docentmateriaal is beschikbaar op de Ambassade, de website voor SeniorWeb-docenten.
 - Voor bibliotheekmedewerkers is op-maat docentmateriaal ontwikkeld. Dit zal beschikbaar komen op de nieuwe website van het SIOB (Sectorinstituut Openbare Bibliotheken) (planning: april 2010).
 - Op de website www.seniorweb.nl/handigmetinternet is aanvullend materiaal beschikbaar voor cursisten en geïnteresseerde lezers van het boek. Vanuit de algemene website www.seniorweb.nl wordt naar deze website verwezen.
- Bijgevoegd: docentenhandleiding, PowerPoint-presentatie, informatiepagina

3. Ontwikkelde en uitgevoerde docententrainingen

In de periode november 2009 – februari 2010 zijn vijf regionale docententrainingen georganiseerd in Geldermalsen, Rijswijk, Nijverdal, Beilen en Tilburg. Docenten van de SeniorWeb-leercentra konden zich hiervoor aanmelden.

Het doel van de trainingen was om de docenten te informeren over het cursusboek *Handig met Internet* en de docenten te stimuleren om de cursus in hun leercentrum aan te bieden. Door middel van opdrachten kregen de docenten meer grip op het begrip 'mediawijsheid' en op het 7 stappen-model. Ook maakten de docenten tijdens de training een lesplan voor de cursus in het eigen leercentrum.

In totaal hebben 146 docenten deelgenomen aan de trainingen.

De trainingen zijn geëvalueerd middels een online enquête. De trainingen zijn goed beoordeeld door de deelnemers (112 respondenten):

- Gemiddeld rapportcijfer voor de training: 7,3.
- 68% van de deelnemers is na de training meer gemotiveerd om de cursus *Handig met Internet* in het leercentrum te gaan geven, 19% van de deelnemers was dit sowieso al van plan.
- Voor 65% van de deelnemers is het na de training helemaal duidelijk wat het begrip 'mediawijsheid' inhoudt, voor 34% is dit min of meer duidelijk.

4. Evaluatie van het project

In maart 2010 is een inventarisatie gehouden onder de leercentra om een beeld te krijgen over het aanbieden van de cursus Handig met Internet en de mening over deze cursus.

De belangrijkste resultaten:

- 21% van de leercentra heeft al een cursus georganiseerd
- 21% is van plan om dit binnenkort te gaan doen
- 30% besteedt in de bestaande cursussen al aandacht aan mediawijsheid/informatievaardigheden zonder het nieuw ontwikkelde materiaal te gebruiken
- 23% weet nog niet of het leercentrum een cursus Handig met Internet gaat organiseren
- 5% gaat geen cursus Handig met Internet organiseren

De belangrijkste reden waarom leercentra niet of nog niet de cursus aanbieden is dat er geen ruimte in het cursusprogramma is voor een nieuwe cursus, of dat in het docententeam nog moet worden besloten over het aanbieden van de cursus. Er worden nauwelijks inhoudelijke bezwaren gegeven voor het niet organiseren van de cursus. Redelijk wat leercentra besteden in de beginners- of vervolgcursus Internet & e-mail al aandacht aan de onderwerpen uit Handig met Internet (o.a. beter zoeken, informatie beoordelen op betrouwbaarheid en bruikbaarheid) zonder het nieuw ontwikkelde materiaal te gebruiken.

Resultaten van de leercentra die al een cursus Handig met Internet hebben gegeven:

- 61% heeft een afzonderlijke cursus of workshop georganiseerd, 39% heeft Handig met Internet opgenomen in een bestaande cursus (vaak als uitbreiding van de beginnerscursus Internet & e-mail).
- 94% maakt gebruik van het cursusboek. Het grootste deel (meer dan 90%) behandelt alle hoofdstukken uit het cursusboek.
- 89% van de cursisten beoordeelt de cursus positief, 11% beoordeelt de cursus neutraal.
- 67% van de docenten vindt dat Handig met Internet meerwaarde heeft als zelfstandige cursus/workshop, 28% vindt alleen als onderdeel van een bestaande cursus, 6% vindt dat de cursus geen meerwaarde heeft.
- 44% van de respondenten heeft de cursus tot nu toe één keer aangeboden, 56% heeft de cursus al vaker aangeboden. 83% gaat de cursus vaker aanbieden.

Resultaten van de leercentra die binnenkort een cursus Handig met Internet gaan geven:

- 39% gaat dit nog voor de zomer doen, 50% in het najaar van 2010, 11% weet het nog niet
- 67% is van plan een afzonderlijke cursus of workshop te gaan organiseren, 17% neemt Handig met Internet op in een bestaande cursus (vaak als uitbreiding van de beginnerscursus Internet & e-mail).
- 83% gaat het cursusboek Handig met Internet gebruiken. Het grootste deel (meer dan 90%) is van plan alle hoofdstukken uit het cursusboek behandelen.

5. Implementatie van het project

Het hoofddoel van het project is dat de SeniorWeb-leercentra de cursus Handig met Internet gaan aanbieden, zodat zoveel mogelijk senioren deze cursus kunnen volgen.

In oktober 2009 zijn alle leercentra geïnformeerd over het project door het toesturen van het cursusboek met daarbij meer informatie over het project.

Leercentra kunnen bij SeniorWeb de cursusboeken bestellen voor hun cursisten en docenten. Inmiddels zijn 1200 boeken besteld. Dit geeft een globale indicatie voor het aantal cursisten.

Het bereik van de cursus Handig met Internet is samen te vatten in de volgende gegevens:

- Bij de 370 SeniorWeb-leercentra volgen jaarlijks 55.000 senioren een cursus.
- Het bereik van de cursus is enorm vergroot door het materiaal (boek en op maat gemaakte docentenhandleiding) ook beschikbaar te stellen voor bibliotheken.

De implementatie van dit project is erop gericht om de leercentra te blijven stimuleren om de cursus Handig met Internet te gaan aanbieden.

Hiervoor zal door het Servicepunt van SeniorWeb (dat zich bezig houdt met het aansturen van de vrijwilligers) blijvend aandacht aan Handig met Internet worden besteed. Een voorbeeld is een workshop Handig met Internet op de komende leercentra-dagen in maart. Bij deze leercentra zijn veel docenten aanwezig, waardoor de impact van de workshop groot zal zijn.

Daarnaast zijn er de volgende ondersteunende trajecten:

a. Samenwerking met de bibliotheken

De VOB (inmiddels SIOB: Sectorinstituut Openbare Bibliotheken) is partner in dit project. Alle 1100 bibliotheken hebben in december 2009 een exemplaar van het cursusboek en een informatiepagina ontvangen om hen te informeren over het project. Het doel is dat ook bibliotheken op basis van het cursusboek en bijbehorend docentenmateriaal cursussen of workshops over Handig met Internet gaan geven. Hiervoor kunnen de bibliotheken onder dezelfde voorwaarden als voor SeniorWeb-leercentra cursusboeken bestellen bij SeniorWeb.

In maart 2010 heeft SeniorWeb een goed ontvangen trainingsbijeenkomst voor bibliotheekmedewerkers over Handig met Internet verzorgd. Op de nieuwe website van het SIOB zal het docentenmateriaal beschikbaar zijn.

b. Promotie om potentiële cursisten te bereiken

Uit de evaluatie onder leercentra (maart 2010) blijkt dat veel leercentra vanwege een volle cursusplanning pas in najaar 2010 de cursus aanbieden of nog niet hebben besloten wanneer de cursus wordt aangeboden. Een uitgebreide promotiecampagne door SeniorWeb en via partnerorganisaties zal hierop moeten aansluiten.

Een mijlpaal in de communicatie is de themanieuwsbrief over Handig met Internet die in mei 2010 naar 110.000 leden en andere geïnteresseerden wordt gemaïld.

In dit najaar wordt via partnerorganisaties gecommuniceerd over Handig met Internet.

c. Blijvende aandacht binnen SeniorWeb voor het onderwerp Handig met Internet

De artikelen en online lessen die te maken hebben met Handig met Internet zijn beschikbaar op een aparte website: www.seniorweb.nl/handigmetinternet Vanuit de reguliere website (www.seniorweb.nl) wordt vanuit artikelen verwezen naar deze site. In mei 2010 wordt een online themanieuwsbrief over het onderwerp Handig met Internet verstuurd. Deze nieuwsbrief heeft een oplage van 110.000 exemplaren en wordt zowel naar leden als naar niet-leden van SeniorWeb gemaïld.

Financieel eindverslag

	Begroot	Gerealiseerd
Kosten		
Fase 1: Uitvoeren vooronderzoek		
Literatuuronderzoek, enquête, interviews	14 dagdelen €4.200	14 dagdelen €4.200
Totaal Fase 1	€4.200	€4.200
Fase 2: Ontwikkelen lesmateriaal methode		
Productie lesmateriaal voor cursussen/workshops	15 dagdelen €4.500	15 dagdelen €4.500
Productie docentenhandleidingen	5 dagdelen €1.500	5 dagdelen €1.500
Productie online cursus	10 dagdelen €3.000	nvt
Productie website bij cursusboek		10 dagdelen €3.000
Overige kosten		
Productiekosten materiaal	€7.000	€12.000
Hardware & Software voor online materiaal	€3.000	nvt
Totaal Fase 2	€19.000	€21.000
Fase 3: Trainen docenten		
Vorbereiden en uitvoeren training: 5 groepen van 20 cursisten > 1 dagdeel uitvoering en 1 dagdeel uitvoeren per training	10 dagdelen €3.000	14 dagdelen €4.200
Overige kosten		
Huur locatie + catering 5 trainingen, reiskosten trainers	€2.000	€2.700
Totaal Fase 3	€5.000	€6.900

	Begroot	Gerealiseerd
Fase 4: Implementatie		
Uitrol cursussen: coördinatie vanuit het landelijk bureau	6 dagdelen €1.800	10 dagdelen €3.000
Promotie: ontwikkeling informatie/promotieboekje	6 dagdelen €1.800	nvt
Overige promotie	4 dagdelen €1.200	4 dagdelen €1.200
Ontwikkelen en uitvoeren bijeenkomst bibliotheekmedewerkers		6 dagdelen €1.800
Schrijven artikelen voor site en magazine wordt meegenomen in reguliere redactiewerkzaamheden		
Overige kosten		
Productie en verspreiding informatie/promotieboekje	€6.000	nvt
Verspreiden cursusboek onder leercentra		€700
Uitvoering bijeenkomst bibliotheekmedewerkers		€200
Overig promotiemateriaal	€1.000	€1.000
Totaal Fase 4	€11.800	€7.900
Totale kosten	€40.000	€40.000
Baten		
Eigen middelen	€10.000	€10.000
Bekostiging uit Regeling Mediawijsheid 2009	€30.000	€30.000
Totale baten	€40.000	€40.000

Opmerkingen:

- Er is gekozen voor de ontwikkeling van een cursusboek met een bijbehorende website. Er zijn derhalve geen extra kosten gemaakt voor het ontwikkelen en aanschaffen van apparatuur voor een online cursus.
- Het cursusboek is gebruikt als belangrijkste promotiemiddel voor de leercentra en de bibliotheken.